

KANTA-HÄMEEN HYVINVOINTIALUE EILEN, TÄNÄÄN, HUOMENNA

2023

Järjestämisvastuu ja samalla myös uusien hyvinvointialueiden toiminta siirtyi hyvinvointialueille 1.1.2023. Hyvinvointialueet muodostettiin maakuntajaon mukaisesti, joskin Helsingin kaupunki edelleenkin järjestää omat palvelunsa (= 22+1).

Tätä ennen oli käyty aluevaalit, valittu toimielimet (aluehallitus, lautakunnat ja vaikuttamistoimielimet; vanhusneuvosto, vammaisneuvosto ja nuorisovaltuusto). Oli valittu myös hyvinvointialuejohtaja ja johtoryhmän jäsenet sekä muodostettu aloittamisorganisaatio.

Hyvinvointialueiden vastuulle siirtyivät kaikki maakunnan sosiaali- ja terveystoimet sekä pelastustoimi.

Aloittavaan organisaatioon tuli noin 7.000 ammattilaista yhteensä 15 eri organisaatiosta. Suurimmat olivat Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiri (noin 2.000 työntekijää) ja Hämeenlinnan kaupunki (noin 1.700 työntekijää). Forssan seudun kuntayhtymä ja Riihimäen seudun kuntayhtymä sulautettiin hyvinvointialueeseen.

Hyvinvointialueen budjetti 2023 oli noin 800 miljoonaa euroa, josta valtion rahoitusta on noin 700 miljoonaa euroa. Noin 100 miljoonaa euroa kerätään erilaisilla potilas- ja muilla maksuilla. Valtio säätelee maksuja asetuksilla.

Iso kysymys oli ja on erilaisten kustannusten siirtyminen kunnilta hyvinvointialueille. Kunnat olivat ympäri maata selkeästi alimitoitaneet budjettinsa, joten hyvinvointialueet joutuivat aloittamaan melkoiselta takamatkalta; tehtävät ja niiden rahoitus ei vastannut toisiaan.

Asetuksella säädetty vuokravelvoite oli myös kallis. Pelkästään Kanta-Hämeen hyvinvointialueen vuokrat nousivat yli 10 miljoonaa euroa/ vuosi, vaikka toiminta jatkui ihan samoissa tiloissa kuin ennenkin.

Toiminnan alkaessa kaikkia kustannuksia ei ollut mahdollisuus saada tarkkaan selville eivätkä järjestelmät olleet yhteensopivia. Erilaisia sopimuksia Kanta-Hämeen hyvinvointialueella siirtyi yli 3.000 kappaletta.

Ensimmäisen vuoden suurin tavoite oli mahdollisimman häiriötön toiminnan siirto. Siinä onnistuttiin tehtävän suuruuteen nähden varsin hyvin. Tärkein asia olivat ammattitaitoiset työntekijät, jotka aivan valtaosin jatkoivat entisissä palvelutehtävissään.

Pelastuslaitoksen siirto oli ”helpoin”, sillä maakunnallinen pelastuslaitos oli toiminut yhtenä kokonaisuutena lähes kymmenen vuotta osana Hämeenlinnan kaupungin organisaatiota.

Taloudellisesti vuosi 2023 meni pahasti pakkaselle; tulos oli noin 66 miljoonaa euroa tappiollinen. Helsinkiä lukuun ottamatta lähes kaikki hyvinvointialueet tekivät isoja tappioita.

2024

Vuoden 2024 päätyöt eivät enää liittyneet organisaation rakentamiseen, joskin edelleen tehtiin monia organisaatiomuutoksia (mm. kiinteistö-, siivous- ja ruokapalveluiden erottaminen 1.1.2025 alkaen omaksi yhtiökseen Oma Hämeen Tukipalvelut Oy:ksi).

Organisaatiomuutoksien takia käytiin useita YT-menettelyitä, joiden jälkeen tehtäviä muutettiin ja jouduttiin myös irtisanomisiin.

Tässä yhteydessä on hyvä todeta, että koko maassa hyvinvointialueiden johto- ja hallintohenkilökunnan määrä on vuodesta 2022 vähentynyt yli 60 %. Sama kehitys on tapahtunut myös Kanta-Hämeessä.

Vuoden 2024 päästiin pureutumaan kiinni erilaisiin sopimuksiin ja kilpailuttamaan eri palvelut koko hyvinvointialueen alueella. Isoja, kymmenien miljoonien arvoisia sopimuksia olivat mm. ikäihmisten asumispalveluiden kilpailutus ja vammaispalveluiden kilpailutus.

Ikäihmisten asumispalveluista noin puolet on Kanta-Hämeen hyvinvointialueen omaa toimintaa ja puolet ostetaan kilpailutuksen perusteella yksityisiltä markkinoilta. Ulkoa ostettavat palvelut ovat isommassa asemassa mm. erityisryhmien ja lastensuojelun osalta.

Sopimusten ja palveluiden yhtenäistäminen on pakollista, sillä hyvinvointialue ei voi järjestää erilaisia palveluita kunnallisen jaotuksen perusteella. Tämä on aiheuttanut välillä isoakin keskustelua (mm. Hämeenlinnassa oli järjestetty palvelua, jonka lisääminen koko alueelle ei ole taloudellisesti mahdollisesta).

Eniten julkista keskustelua aiheutti palveluverkkopäätös. Oli selvää, ettei kaikkia toimipisteitä voida taloudellisesti tai henkilöstön saatavuuden takia ylläpitää.

Palveluverkon perusta on ASSI- sairaala – kolme palvelukeskusta (Hämeenlinna /Viipurintie – Forssan sairaala -Riihimäen sairaala). Tämän lisäksi on eri palvelupisteitä.

Olennaista on kuitenkin palveluiden muuttaminen niin, että on etäpalveluita, kotiin vietäviä palveluita ja kiertäviä palveluita (mm. Suukko ja Gerbiili).

Vuoden 2024 tehtiin kaksi eri talouden tasapainottamisohjelmaa, jotka kohdistuivat kaikkiin palveluihin. Tähän vaikutti vahvasti sekä sosiaali- että terveysministeriön että valtiovarainministeriön ohjaus/ vaatimus.

Henkilöstön irtisanomiset ja vuokrasopimusten irtisanomiset vaikuttivat vain osin vuoden 2024 tulokseen, sillä irtisanomisajat olivat lähes aina kuusi kuukautta.

Isoja säästötavoitteita ja toiminnan järjestämistavoitteita liittyi myös kiinteistöjärjestelyihin Forssassa ja Hämeenlinnassa.

Vuoden 2024 talousarvio oli noin 65 miljoonaa euroa alijäämäinen. Tulos tulee olemaan reilusti parempi (noin 50-55 miljoonaa euroa alijäämäinen), mutta tappiolla yhtä kaikki.

Vuoden 2024 jälkeen Kanta-Hämeen tulos on noin 120 miljoonaa alijäämäinen. Se tarkoittaa sitä, että rahoituslain säädösten perusteella hyvinvointialueen pitää tehdä vastaava ylijäämä (voitto) vuoden 2026 loppuun mennessä.

Mitä, jos näin ei tapahdu??

2025

Palveluverkkopäätösten toteuttaminen jatkuu ja alkaa vaikuttaa talouteen. Samaan aikaan panostetaan uudenlaisten palvelumallien toteuttamiseen.

Vireillä on useita kiinteistöjärjestelyitä mm. kiinteistökauppoja hyvinvointialueen ja kaupunkien kesken. Riihimäellä valmistellaan vaihtoehtoisesti vanhan sairaalan peruskorjausta tai kokonaan uuden sairaalan/ palvelukeskuksen rakentamista rautatieaseman viereen.

On mukava tässä todeta, että Kanta-Hämeen hyvinvointialue on juuri saanut STM:ltä 1,2 miljoonan euron rahoituksen kahteen merkittävään ikäihmisten terveyden edistämishankkeeseen vuosille 2025-2027. Toinen hankkeista edistää ikäihmisten aivoterveyttä ja toisessa kehitetään toimintakykyä tukevaa ryhmätoimintaa.

On mukava myös todeta, että Kanta-Hämeen hyvinvointialue on saanut parhaat (terveydenhuollon) asiakaspalautteet. Myös muut käyttäjäpalautteet ovat pääosin erinomaisia.

Henkilöstön saatavuuden osalta tilanne on kääntynyt selkeästi parempaan suuntaan. Tosin koko Suomessa on edelleenkin pula erityisalujen osaajista (erikoislääkärit, psykologit jne.). Vuokratyövoimaa on edelleen pakko käyttää, vaikka hinta on kova. Oma Hämeen oma sijaispooli toimii hyvin. Se selkeästi taittaa ostopalveluiden kustannuksia.

Palveluiden järjestämisen ja henkilökunnan saatavuuden kannalta ISO merkitys on uuden ASSI-sairaalan valmistuminen. Rakennustyöt valmistuvat lokakuussa 2025 ja sairaala otetaan käyttöön maaliskuussa 2026.

ASSI-sairaala on tällä hetkellä Suomen kolmanneksi suurin rakennustyömaa. Kokonaiskustannusarvio on noin 440 miljoonaa euroa.

Rakennustöiden ohella valmistellaan toimintaprosessien uudistamista niin, että perusterveydenhuolto ja erikoissairaanhoidon toimivat yhdessä aikaisempaa huomattavasti paremmin. Lähetteet ja siirrot vähenevät.

ASSI-sairaalaan valmistuu myös Hämeenlinnan länsikaupungin pelastusasema. Valmistumisen jälkeen pelastuslaitoksen hälytysvalmiusaikoja koskevat vaatimukset toteutuvat koko Hämeenlinnan alueella.

YTA-alueella käydään työnjakoon ja yhteistyöhön liittyviä neuvotteluita ja toiminnan järjestelyitä (Etelä-Pohjanmaa, Kanta-Häme ja Pirkanmaa).

Kokonaisuudessaan työ on edennyt olosuhteisiin nähden hyvin. Paljon erilaisia onnistumisia on toteutunut, mutta työ on vielä kesken.

Vuoden 2025 talousarvio on hivenen plussalla. Vuoden 2026 taloussuunnitelma on paljon plussalla.

Aluevaalien jälkeen asetetaan uudet toimielimet.